

Hazai képek

(Folytatás az 5. oldalról.)

nagy ívű szerpentinek alakjában húzódik a falu irányába. Ha ezen az úton felmentünk, a magas platóra érkezünk. Innen balra haladva a templom irányába vezető útra érünk, amely a Pisky sétányban folytatódik. Jobbra vezető úton a visszhang helyéhez, a kilátókőhöz érünk. A visszhang, amelyet innen lehet megindítani, világhírű, külföldi szak-könyvek is megemlékeznek róla. A visszhangot Csokonai Vitéz Mihály, Garai János és Vörösmarty Mihály is megénekelte. A visszhangdombon az echó felírású kő mellől elkialított szóttagokat a templom fala visszaveri. Régen, amíg egy újonnan készült magasépület el nem zárta a visszhang útját, az elkialított 12 szótagból vagy egész hegzameterből álló mondatot 625 méter távolságból tisztán adta vissza a tihanyi echó. Amíg az épület ott volt, kopottabb volt a visszhang. Az, aki hallotta az elsőt és másodikat is, azaz az érzéssel hagyta ott az echódombot, hogy valami elveszett Tihanyból és nem tér többé vissza.

Az echódomb felett elterülő tétől és az ehhez csatlakozó úgynevezett Óváról, melynek lapos felszínét körkörös magas földfal veszi körül, elragadó kilátás nyílik a színben és formában gyorsan variáló Balatonra, a nem nagy közből egymás után tovasikló hajókra, a part közelében fürdőző emberek sokaságára és a vitorlásokra, akik olykor három irányból megindulva Tihany környékén gyülekeznek, hogy versenyre keljenek az ügyességért, a gyorsaságért és nem utolsósorban a kitűzött jutalomért.

A Pisky sétányon végighaladva a népművészeti elarusító házhoz érkezünk. Régi tihanyi lázak formájára épült 1936-ban, s az ország legkülönbözőbb részében kiugróan kultivált népművészeti tárgyakat árulnak benne. Udvarán van a szabadtéri színpad, mögötte a szabadtéri múzeum egyik épülete. Egy régi tihanyi család otthona, a szokásos régi bútortalattal, a konyhával, a kis pincével és a gazdálkodáshoz használatos eszközökkel. Mögötte helyezkedik el a Disznói halász céh háza, a népi halászat kezdetleges eszközeivel. A halászház szomszédságában van a fazekas ház. Négy helyiségből áll. Ezekben Balaton környéki népi kerámia anyagok, és a régi fazekasok hagyományaira épülő modern kerámia kultúrák vannak bemutatva.

Ha a szabadtéri múzeum háza elhagyjuk a sétányon, három páholszerű kiugráshoz érünk, ezek mindegyikén egy márványtábla. Az első Gulaffy László híres aranyarkantyús vitéz neve olvasható, aki Csobán-

cot és Tihanyt védelmezte a törökökkel szemben. A második tábla a Takaró Mihály nevet őrzi, aki a tihanyi várat építette, a harmadik Pisky István törökverő kapitányét, aki annak idején Tihany várat védelmezte.

A templom mellett jobbra van a szépen gondozott Csokonailiget, annak szelében a forrásbarlang, amelyet 1951-ben fedeztek fel. Elég tágas barlang, melyről megállapították, hogy a feltörő hévforrás meleg vize vájtja ki a meszes kvarcitból. Az üreg falán különböző színekben csillognak a vízből kicsapódott és lerakódott ásványi anyagok.

A Balatonnak szinte minden pontjáról kitűnően látható a két-tornyú apátsági templom. Ott, ahol a templom és a mellette levő monostor áll, I. András királyunk templomot és monostort épített 1055-ben. Halála után, mint Heltai Gáspár krónikájában olvassuk, „Elvívék ötöt a Ticsonai klastromba a Balaton vize mellé és eltemeték ötöt a monostorban.” — Hogy milyen volt az a templom és monostor, nem tudjuk, azt azonban bizonyosra vehetjük, hogy ezek a török időkig épségben maradtak.

A XVI–XVII. század végvári harcainak idején a félszigetnek ez a része végvár volt, amelynek erődítményeihez a templom és a monostor falait használták fel. András király épületeiből csak az altemplom maradt meg, amelybe a templomból a magasabban fekvő szentélyhez vezető lépcső bal és jobb oldalánál nyíló lejáratokon lehet bejutni. A tihanyi végvár és a monostor romjai helyén Lécs Ágoston tihanyi apát építette 1719–54 között a ma látható barokk templomot, felhasználva a végvár és ezen keresztül az Árpád-kori monostor anyagait.

A templom főkapuja mellett nyílik a volt Bencés apátság kapuja. Az egykori rendházban a tihanyi történelmi múzeum van elhelyezve. Udvarában nyaranta zeneesteket rendeznek. Az épület földszintjén három teremben a balatoni hajózás történetével, fejlődésével és életével kapcsolatos anyag látható, az emeleten, a folyosó végén pedig az 1055-ben kiadott, latin nyelvű tihanyi oklevél hasonmása, mellette a magyar fordítás. Az eredeti példányt a pannonhalmi bencés főmonostorban őrzik. Az oklevél sok magyar szót őrzött meg számunkra, ilyenek: hegy, fa, nyár, mogyoró, szilfa, berkenye.

Az emeleti tervek egy részében, amely a feljárattól balra esik, a Balaton környékén vívott török harcokra vonatkozó emléke-nyagok, középkori egyházi emlékek és barokk bútorok vannak kiállítva, ezek mellett az 1848-as szabadságharc balatoni eseményei. Ugyanitt van a könyvtár, amely nagyobb részben latinul

frott régi és értékes egyháztörténeti munkákat tartalmaz.

Az apátsági épületekkel szemben, ezektől kissé lejjebb helyezkedik el az egykori kicsi halászfalu. Tihany. Ha valaki azt akarja látni és tudni, hogy mit jelentett egy magyar falu életében az elmúlt harminc esztendő, vegye magának a fáradságot, és nézzen körül Tihanyban. Sokszor jártam, tanulmányoztam ezt az elmaradott, lassú mozgásra kárhóztatott, idős települést, és ha felteszem magamnak a kérdést, hogy mi volt Tihany még néhány esztendővel ezelőtt és mi ma, akkor a következőket kell elmondanom. Régen rozoga házak, apró, szűk, levegőtlen lakások, formátlan udvarok, fakó, rozoga szerszámok, gondozatlan utak, szegényes, rongyos emberek, sápadt, rosszul öltözött, alamizsnát kéregető gyermekek. Ma a falu minden részében gondozott betonutak, gyönyörű épületek, minden kényelemmel ellátott lakószobák, rendezett, gondozott udvarok, virágoskertek, jól öltözött felnőttek és gyerekek.

Ahogy végigmentem a remek betonúton, amely az állami gazdaság óriási pincéjéhez vezet, egy idős emberrel találkoztam, aki a régi időkben ittmaradt, kicsi, tarka tarisznyával a hátán lépegetett lefelé a szőlőhegyről, amelyet a társadalmi viszonyok változása juttatott neki és soknak másnak az urasági szőlőből. Akkor megkérdeztem, hogy mi hozta létre a faluban ezt a hihetetlen és soha nem álmódott változást, egy ideig hallgatott, majd halkán így szólott hozzám: „van pénz”. Ez látszik mindenütt, de nemcsak a ragyogó, tiszta és mintába illő falunak minden szegelyében, de kint, a napsütötte hegyoldalakon, az Óvárban, a kiserdő alatt az új településen, ahol egymás után épülnek a pompás családi házak, a Cserhegyen, ahol a földből nőnek ki a ragyogó prészák, borpincék, s a minden kényelemmel ellátott hétvégi pihenőházak. Az emberek ma szeretnek Tihanyba jönni, mert érzik, látják, tudják, hogy ha van az országban hely, ahol minden együtt van, ami jó, ami szép, ami kellemes, ami megnyugtató és ami az ember szívét, lelkét gyönyörűséggel tölti el, akkor ez a Tihanyi-félsziget, és rajta Tihany.

Szegedi Balla Emma

Keserű-szép álmom

Ékes,
kékes
égben háltam;
édes,
kétes
álmot láttam:
Ég pázsitján,
kék mezőben,
járt egy kislány
keszkenőben.
Perdült, fordult,

kacagott is;
oda vágyom
haza most is
börtönömből,
e csűf ágyból,
könyörtelen:
mely megláncol.
Arcom nézem
a szép holdban;
jaj Istenem!
„... az én voltam”.

Eszmeccsere Hernádi Gyulával

— Egyre több színházi bemutatót találkoztunk Hernádi Gyula nevével.

— Hosszú ideig csak a Pécsi Nemzeti Színház és a Huszonötödik Színház játszotta darabjait. Az elmúlt esztendőben azonban a kecskeméti Katona József Színház, valamint a pesti Vígszínház vállalkozott drámáim bemutatására. Az ember mindig örül az új lehetőségeknek. A színházak azonban szívesebben járnak járt utakon, s tartózkodással fogadják azokat a szerzőket, akik újszerű dramaturgiával jelentkeznek.

— Nem lenne tanácsosabb a járt színházi utakat követni?

— Számomra abszolút jelentősége van a formának. Ha lemondanék róla, érdektelenné válna az alkotás. A művészet lényege az esztétikai információ. Ha új formába sikerül a — különben sem lényegtelen — tartalmat beékelni, az jobban beépül az emberi tudatba. Ez úgynevezett agy-fiziológiai ügy. A különös történeteknek ezért nálam külön jelentőségük van.

— Hogyan fogadják általában ezt az újszerű dramaturgiát?

— A színházak, ha már befogadják, akkor ezt odaadón teszik. A Huszonötödik Színházzal határozott szövetséget kötöttem, Pécsen pedig Czimer József dramaturggal közösen dolgoztunk a bemutatásra kerülő drámákon. A színészeknél már adódtak problémák a darabok értelmezésénél. Ami a rendkívül heterogén közönséget illeti, velük úgy igyekszem elfogadtatni színpadi munkáimat, hogy először is Shakespeare-t tartom példaképemnek. Ezért fontos szerep jut a drámában a nem mindennapi történeteknek. Így a Csillagszóró című darabomban, amely repülőgépen játszódik, egy örült is utazik. Az izgalom itt afféle mankó szerepét tölti be. A gondolatokhoz próbálok izgalmas történeteket kitalálni.

— Hernádi Gyula nemcsak drámaíró, de a műfajok széles skáláján játszik.

— A legkedvesebb számomra a próza: a regény és a novella. Mert ezek egyértelműen az enyémek. A dráma és a film a ma-zochizmus iskolái, ahol le kell mondanom szuverenitásomról. A kollektív műfajok viszont növelik az együttműködési készséget, és nagyobb örömet okoznak, mint a szigorú magányra ítélt próza.

— Témáinak változatossága, sokszínűsége honnan ered?

— Sokat olvasok és mindent elraktározok.

— Írásai minduntalan árukkodnak a filozófiai töltetről...

— A filozófiával való ismerkedésem és kapcsolatomban iskolai tanulmányaimmal kezdődtek, még Pannonhalmán. Tizennégy éves koromban nyomták kezembe először Kantot. Persze, nem értettem, de elszánt indulatokat ébresztett bennem. Aztán a hadifogságban leckéket kaptam egy német filozófustól. Erős kényszer van bennem az ontológiai kérdések iránt. Szinte gyerekes naivitással állandóan kérdezek. Ilyen kérdésetfelelvésekre válaszolnak a novelláim is. Ezért is közeledek a sci-fi írásokhoz. Ez a fantázia felnagytársa, az abszurd, a fantasztikus és a racionális összeütöztetése.

— Mi jellemzi munka- és életstílusát?

— Elégé önpusztító a stílusom. Eszpresszóban dolgozom, kényelmetlen szituációban, nyakendőben, zakóban. Rettentően fárasztó. Ráadásul lökészerűen teszem mindezt. Szegény és gyálázat! Az író egy kerek hónap alatt megír egy regényt. Arra viszont sokan nem gondolnak, hogy a témát évekig hordozza magában az ember. Rendszerint nyolc órát dolgozom naponta. Ezenkívül rengeteget olvasok, vagy éppen beszélgetek. Az írás már csak formába öntés. Ezt előzi meg a hosszú érési idő. A különböző műfajok közül legjobban a film veszi igénybe, mivel itt található látszólag a legtöbb üresjárat.

— Mit ad önnek az írói siker?

— A siker? Különösebben nem érdekel. Amikor nem jelenhettek meg írásaim, akkor sem estem kétségbe. Olyankor érzem magam sikeresnek, ha belső sikert érzek. Ez pedig az íráshoz kapcsolódik. Úgy érzem, a világhoz kötődő egyensúlyom megvan. Persze, a félelem a következő percek bizonytalanságától azért ébren tart. Az elmúlt három évtized, igaz, már biztosított, de egyáltalán nem jelentheti azt, hogy ami eddig is bevált, az ezentúl is így lesz.

SZÉMANN BÉLA

MÁJUS ELSEJE. A munkások május elsejei seregszemléje, az ország súlyos helyzete ellenére, a polgárháború véres éveiben sem maradt el. 1919. május elsején Lenin egy rögzített emelvényről szól a teret betöltő tömeghez

INTERNACIONALIZMUS. Lenin és a szorongató helyzetben levő Magyar Tanácsköz. társaság megbízottja, Szamuely Tibor találkozása, 1919. május 25-én. E találkozó után számos intézkedés született a Szovjet-Oroszországgal szövetséges Magyar Tanácsköztársaság megsegítésére